

БҮРЯД УНЭН

1992
ИЮЛЬ
18
Зунай бүл
Нарын 19
СУББОГО
Гараган 7
№ 138 (18497)
сэн 6 мүн

Бүгдэд арадай газетэ

Үглөөдөр—Металлургын үдэр

Үнөөдэрэй шухачаг асуудал

АЖАЛАЙНЬ ЭРХЭ ХАНГАЛЫЕ ХҮНГЭДХЭХЭ

Арбаад гаран жэлэй саада тээ заводнайн барилгануудаа хальбээтэ, шондхалж эхилэн гээшэ. Тингээнэн ашаар үнэргээшэ жэлдэ электроникын хэ шэнэ барладаа ороо. Мүнөө жэлдэ хабсаралгын болон механическа нөхүүд шэнэ байрда оржо эхлэбэ.

Трихэдэ эгээл хүндэ хүшэр сайр, буряад Республикын Верховно Советэй Президиумэй ээлжлээтэ заседанин Верховно Советэй Түрүүлэгшэ И. В. Потапов хүтэлбэрилэе.

«Буряад Республикын социаль-экономическа байдал тухай» Россин Федерацин Верховно Советэй Президиумэй Тогтоолые бөлүүгдэхэ хэмжээнүүд тухай асуудалаар республикын Верховно Советэй Түрүүлэгшын орлошо Р. В. Гармаев мэдээсэл хэбэ.

— Россин Федерацин Верховно Советэй Президиумэй «Буряад Республикын социаль-экономическа байдал тухай» тогтоолые бодото дээрнэ бөлүүгдэхэ тухай асуудалаар хэдэн зүблөөнүүд үнэргээшэ зохихо хэмжээ ябуулганууд харагдадаа, — гэжэ тэрэ мэдээсэлэ.

— Россин Федерацин Верховно Совет 30 миллион тухайн социальна хамгаалгын хэрэгтэ танаалжа үгэхэ гэгэн шиндхэбэрин абаа. Тус мүнгийнь республикында бюджетэ оруулаа. Буряад орон соогоо өөһөдөө хувиарлан хэрэглэхэ ёһотой байгааби, — гэжэ Верховно Советэй комитетэй түрүүлэгшэ В. С. Борисов ханамжалба.

Тэрэшаан экономика асуудалнуудай талаар Верховно Советэй эксперт И. Т. Павлов үгэ хэлэхэдэ, Россин правительствын, Буряад

И. Т. Павлов

лад, шөрэм шудхалгын үйлдэбэринэ шэнэ харуул байшада оруулжа, хүдэлмэршээдэйнь ажал мүнөө хүнгэдхэхэ аргагүй байһанмай халсагламаар. Сэн бунай хазаарлуулжа захадуулашгүйгээр «дэб хэржэ» байхада, өөһөдөнгөө хүсөөр барилга үргэлжлүүлжэ шадахаа болһомһон мэдээжэ. Нимэ байдалда ороод орхигдон барилганууд хаанашье захагүй. Гэбэшье манда нэгэл найдал би.

Юб гэхэдэ, «Бурялфермаш», шэлэй болон манай завод гурбан Буряад Республикын талаага дэмжэлэгшэ хэдэн эхилэн барилгаа үргэлжлүүлжэ үшөө аргатайби.

Буряад Республикын социаль-экономическа хүгжэлтын талаар Россин Федерацин правительствын ба Россин Түбэй банкын үзэмжэдэ Республикын Верховно Советэй, Министруудай Советэй табиан дурдалханууд соо «Теплоприбор» заводые хальбэн шондхалгын 1-дхи ээлжээ түгэсхэлгэдэ федеральна бюджетдээ 1992—1994 онуудта 276 миллион тухайн, тэрэ тоодо, 63 миллион тухайн 1992 ондо үгэхэ гэгэн Тогтоол гаргажа, энэ найдальемнай баталдаа.

Заводимнай металлургическа үйлдэбэридэ худалдгшад байрань набтар, харанкы, бүтүү, бүгшэм гээд сэхэ тоолоо болоо хаа, мүнөө сагай байдалда, хүнэй махабадада биришье таармажгүй болохоор үннэй, Илээн дүүрэтэр сайр шудхалгадаа сүүлсөөр байраа оруулахаар хараалнаби. Тинхэдэ шөрэм, булад, брэнзо шудхалгад баригдана байһан хөхэйнгөө бүтээгүйдэ, тэндээл тээсэхэ, хүдэлжэ болоо.

Тэднээрэй хүдэлмэрин эрхэ нүхээсэл хүнгэдхэхын тула тэрэ үгтэнэн мүнэгэ зөөри, бүхэ хүсэ шалалаа эсүүлжэбэди гэжэ заводимноо хүтэлбэрилэгшэдэй зүтһөө найдуулаб.

С. ГРИГЕР.
«Теплоприбор» заводай ахамд илженер.

Буряад Республикын Верховно Советдэ

Республикын хоорондо баталдагдан хэлсэн тухай асуудал тусгаар хаража үгэхэ, тус тогтоолой дүүргэлтэ тухай асуудалаар Россин Федерацин Верховно Советэй Түрүүлэгшын орлошо Ю. Ф. Яровой тоосоо Буряад Республикын Верховно Советэй сессин дээрэ шагнаха гэжэ дуралдаа. Эдэ хоёр дуралданууд олоной дуугаар дэмжээ.

«Буряад Республикын социаль-экономическа байдал тухай» Россин Федерацин Верховно Советэй Президиумэй Тогтоолые бөлүүгдэхэ хэмжээнүүд тухай асуудалаар республикын Верховно Советэй Түрүүлэгшын орлошо Р. В. Гармаев мэдээсэл хэбэ.

— Россин Федерацин Верховно Советэй Президиумэй «Буряад Республикын социаль-экономическа байдал тухай» тогтоолые бодото дээрнэ бөлүүгдэхэ тухай асуудалаар хэдэн зүблөөнүүд үнэргээшэ зохихо хэмжээ ябуулганууд харагдадаа, — гэжэ тэрэ мэдээсэлэ.

— Россин Федерацин Верховно Совет 30 миллион тухайн социальна хамгаалгын хэрэгтэ танаалжа үгэхэ гэгэн шиндхэбэрин абаа. Тус мүнгийнь республикында бюджетэ оруулаа. Буряад орон соогоо өөһөдөө хувиарлан хэрэглэхэ ёһотой байгааби, — гэжэ Верховно Советэй комитетэй түрүүлэгшэ В. С. Борисов ханамжалба.

Тэрэшаан экономика асуудалнуудай талаар Верховно Советэй эксперт И. Т. Павлов үгэ хэлэхэдэ, Россин правительствын, Буряад

Республикын хоорондо баталдагдан хэлсэн тухай асуудал тусгаар хаража үгэхэ, тус тогтоолой дүүргэлтэ тухай асуудалаар Россин Федерацин Верховно Советэй Түрүүлэгшын орлошо Ю. Ф. Яровой тоосоо Буряад Республикын Верховно Советэй сессин дээрэ шагнаха гэжэ дуралдаа. Эдэ хоёр дуралданууд олоной дуугаар дэмжээ.

«Буряад Республикын социаль-экономическа байдал тухай» Россин Федерацин Верховно Советэй Президиумэй Тогтоолые бөлүүгдэхэ хэмжээнүүд тухай асуудалаар республикын Верховно Советэй Түрүүлэгшын орлошо Р. В. Гармаев мэдээсэл хэбэ.

— Россин Федерацин Верховно Советэй Президиумэй «Буряад Республикын социаль-экономическа байдал тухай» тогтоолые бодото дээрнэ бөлүүгдэхэ тухай асуудалаар хэдэн зүблөөнүүд үнэргээшэ зохихо хэмжээ ябуулганууд харагдадаа, — гэжэ тэрэ мэдээсэлэ.

— Россин Федерацин Верховно Совет 30 миллион тухайн социальна хамгаалгын хэрэгтэ танаалжа үгэхэ гэгэн шиндхэбэрин абаа. Тус мүнгийнь республикында бюджетэ оруулаа. Буряад орон соогоо өөһөдөө хувиарлан хэрэглэхэ ёһотой байгааби, — гэжэ Верховно Советэй комитетэй түрүүлэгшэ В. С. Борисов ханамжалба.

Тэрэшаан экономика асуудалнуудай талаар Верховно Советэй эксперт И. Т. Павлов үгэ хэлэхэдэ, Россин правительствын, Буряад

Республикын хоорондо баталдагдан хэлсэн тухай асуудал тусгаар хаража үгэхэ, тус тогтоолой дүүргэлтэ тухай асуудалаар Россин Федерацин Верховно Советэй Түрүүлэгшын орлошо Ю. Ф. Яровой тоосоо Буряад Республикын Верховно Советэй сессин дээрэ шагнаха гэжэ дуралдаа. Эдэ хоёр дуралданууд олоной дуугаар дэмжээ.

«Буряад Республикын социаль-экономическа байдал тухай» Россин Федерацин Верховно Советэй Президиумэй Тогтоолые бөлүүгдэхэ хэмжээнүүд тухай асуудалаар республикын Верховно Советэй Түрүүлэгшын орлошо Р. В. Гармаев мэдээсэл хэбэ.

— Россин Федерацин Верховно Советэй Президиумэй «Буряад Республикын социаль-экономическа байдал тухай» тогтоолые бодото дээрнэ бөлүүгдэхэ тухай асуудалаар хэдэн зүблөөнүүд үнэргээшэ зохихо хэмжээ ябуулганууд харагдадаа, — гэжэ тэрэ мэдээсэлэ.

— Россин Федерацин Верховно Совет 30 миллион тухайн социальна хамгаалгын хэрэгтэ танаалжа үгэхэ гэгэн шиндхэбэрин абаа. Тус мүнгийнь республикында бюджетэ оруулаа. Буряад орон соогоо өөһөдөө хувиарлан хэрэглэхэ ёһотой байгааби, — гэжэ Верховно Советэй комитетэй түрүүлэгшэ В. С. Борисов ханамжалба.

Тэрэшаан экономика асуудалнуудай талаар Верховно Советэй эксперт И. Т. Павлов үгэ хэлэхэдэ, Россин правительствын, Буряад

Республикын хоорондо баталдагдан хэлсэн тухай асуудал тусгаар хаража үгэхэ, тус тогтоолой дүүргэлтэ тухай асуудалаар Россин Федерацин Верховно Советэй Түрүүлэгшын орлошо Ю. Ф. Яровой тоосоо Буряад Республикын Верховно Советэй сессин дээрэ шагнаха гэжэ дуралдаа. Эдэ хоёр дуралданууд олоной дуугаар дэмжээ.

«Буряад Республикын социаль-экономическа байдал тухай» Россин Федерацин Верховно Советэй Президиумэй Тогтоолые бөлүүгдэхэ хэмжээнүүд тухай асуудалаар республикын Верховно Советэй Түрүүлэгшын орлошо Р. В. Гармаев мэдээсэл хэбэ.

— Россин Федерацин Верховно Советэй Президиумэй «Буряад Республикын социаль-экономическа байдал тухай» тогтоолые бодото дээрнэ бөлүүгдэхэ тухай асуудалаар хэдэн зүблөөнүүд үнэргээшэ зохихо хэмжээ ябуулганууд харагдадаа, — гэжэ тэрэ мэдээсэлэ.

— Россин Федерацин Верховно Совет 30 миллион тухайн социальна хамгаалгын хэрэгтэ танаалжа үгэхэ гэгэн шиндхэбэрин абаа. Тус мүнгийнь республикында бюджетэ оруулаа. Буряад орон соогоо өөһөдөө хувиарлан хэрэглэхэ ёһотой байгааби, — гэжэ Верховно Советэй комитетэй түрүүлэгшэ В. С. Борисов ханамжалба.

Тэрэшаан экономика асуудалнуудай талаар Верховно Советэй эксперт И. Т. Павлов үгэ хэлэхэдэ, Россин правительствын, Буряад

Республикын хоорондо баталдагдан хэлсэн тухай асуудал тусгаар хаража үгэхэ, тус тогтоолой дүүргэлтэ тухай асуудалаар Россин Федерацин Верховно Советэй Түрүүлэгшын орлошо Ю. Ф. Яровой тоосоо Буряад Республикын Верховно Советэй сессин дээрэ шагнаха гэжэ дуралдаа. Эдэ хоёр дуралданууд олоной дуугаар дэмжээ.

«Буряад Республикын социаль-экономическа байдал тухай» Россин Федерацин Верховно Советэй Президиумэй Тогтоолые бөлүүгдэхэ хэмжээнүүд тухай асуудалаар республикын Верховно Советэй Түрүүлэгшын орлошо Р. В. Гармаев мэдээсэл хэбэ.

— Россин Федерацин Верховно Советэй Президиумэй «Буряад Республикын социаль-экономическа байдал тухай» тогтоолые бодото дээрнэ бөлүүгдэхэ тухай асуудалаар хэдэн зүблөөнүүд үнэргээшэ зохихо хэмжээ ябуулганууд харагдадаа, — гэжэ тэрэ мэдээсэлэ.

— Россин Федерацин Верховно Совет 30 миллион тухайн социальна хамгаалгын хэрэгтэ танаалжа үгэхэ гэгэн шиндхэбэрин абаа. Тус мүнгийнь республикында бюджетэ оруулаа. Буряад орон соогоо өөһөдөө хувиарлан хэрэглэхэ ёһотой байгааби, — гэжэ Верховно Советэй комитетэй түрүүлэгшэ В. С. Борисов ханамжалба.

Тэрэшаан экономика асуудалнуудай талаар Верховно Советэй эксперт И. Т. Павлов үгэ хэлэхэдэ, Россин правительствын, Буряад

УРЬАЛАМЖЫН КАРТОЧКА НЭБТЭРҮҮЛХЭЭР

Хэнэйшье мэдэхээр, хүлээн үгэдэ презентнууд, эмхи зургаанууд түүхэй эд, материалнууды абанаанай, продукция худалданууды тусоо хоорондо түлбэри хэжэ шадахаа болбод, бэе бээдэ олон миллион тухайн үрнэй болонхон гээшэ. Энэньшье уламжал, хүдэлмэршээтэ саян хүлгыншье сэг соонь, дүүрэн хэмжээдэйнь үгэхэ аргагүй болоод байна. Тингээдэнь Россин Федерацин Президиумэй зарлигаар харын салын хүлгыншье тухайн тухайншье түлбэр, бэшэ хубиньшье депонентдэ оруулаа гү, али чээрэ түлбэр шиндхэбэрин абаа. Мэрхээтэдэн тоолононой ёһоор, мүнгийшье сэйнгэй унажа байха үгэдэ хүдэлжэ олонон бүхэ салыншье хоёр харын туршлада гүнгүй байхада, тэрэн худалдан абалгын талаар нэгэ харын салынгай хэмжээнтэй адлн болоо.

Энэ асуудалые ондоо аргаар шиндхэжэ болохо тухай акционерэ «Ази-Инвест» бүлгэмэй президент А. И. Фирсов эндэ наа үнэргэгдэхэн пресс-конференци дээрэ мэдүүлэ. Тус бүлгэм энэ асуудал шиндхэлэхэ зорилготойгоор «Евроно-Ази-урьһаламж» гэгэн шэнэ компани эмхидхэн байгуулаа.

— Баруунай хүгжээн гүрэнүүдтэ хүнүүд асар ехэ дэлгүүртэ (супермаркет) ороходоо, эд бараанай, эдэ хоолой зүйлнүүдэ саарһан мүнөөр бэшэ, харин урьһаламжын карточка худалдажа абада гээшэ. Бидэ мүн энэ нимэ гүрн нэбтэрүүлжэ зорилготойби. Энэньшье тула эмхидхэлэй-техническэ тон ехэ хүдэлмэри хэргэжэ байна. Эгээл түрүүн ехэ дэлгүүр нээхэ хэрэгтэй. Хүүгэдэ эд бараанай, «Юбилейншье», «Худалдаа наймаанай байһан» гэжэ мэтэ универмагууд соо нээхээр хэлсэхэ хэжэ байнаби. Түрүүшын үгэдэ 20—25 мянган

карточка хүнүүдтэ үгтэхэ. Нимэ карточка хэрэглэхэ дуртай хүн 1—5 мянган тухайн манай банка оруула ёһотой. Харин карточкана арасабал, тэрэ мүнгийнь хооронд бусаагдаха, Улаан-Удэ манай Азин холдингво компанин банда мүнэгэ оруулаха, тэрэньшье эргээр юумэ худалдажа абаха юм. Мүнэгэ оруула байһан хэмжээн хазаарлагдахагүй, мянган миллионшье тухайн оруула хамаагүй. Супермаркет соо касса компьютер, мастер-касса гэжэ мэтэ электронно тухэрэлэгшэ тодоголох, мэдээсэл түб байгуулагдаха. Байһа оной октябрын 15-наа эдэ бүгэдэ нэбтэрүүлэгшэ эхлэхэ юм.

Эд бараанай, эдэ хоолой зүйлнүүдээр супермаркетүүдэ хангажа байхы тула оройной презентнуудтай хэлсэх баталха юм. Бусад магазинуудтай орходоо, эндэ эд бараан, эдэ хоол үнэгүй байхаар харааладана. «Евроно-Ази-урьһаламж» гэдэг компани ганса Улаан-Удэдэ бэшэ, мүн оройной олоно хотонуудта өөрыгөө өгдөлөнүуды нээхые түгэсблэнэ. Тинмэнь урьһаламжын карточкатай хүн эдэ хотонуудтай супермаркетдэ юумэ худалдажа абаха аргатай байха.

— Энэ карточка США-да бүтээгдэһэн юм. Тэрээндэ эзэньшье фото-зургат нагдана, пластмассааар хушгадана. Хэрбэ карточкага гэжэ эхлэхэ, тэрээртэ ондоо хүн юумэ худалдажа абаха шалдахагүй. Гэгэн тухайгаа дуулахада, тэрэ хэрэгдэхэдэ болно жэшээтэй. Тинмэнь клиентүүдэйньшье зөөри найдамтайгаар хамгаалагдаханай байха, — гэжэ компанин гүйсэхдэлгын директор В. Н. Лоскутов мэдүүлэ.

Д. АМОГОЛОНОВ.

Олонинтэдэ мэдээсэл тараалаг хэрэгсэлнүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй Россин Президентдэ хандаһан ХАНДАЛГА

Хүндэтэ Борис Николаевич! Угын ба хэблэйлэй сүлөөе хаһаха талаар урлань үзэгдөөгүй, ханаа зоборитон кампанин дүүрэхэдэ байһан дээрээ Танда хандаа болобоһон. Июлын 16-да Верховно Советдэ олонинтэдэ мэдээсэл тараалаг хэрэгсэлнүүд тухай асуудал хаража үзэгдэхэнэ. Хараалагдаһан тогтоолнуудай проектыншье хаража үзэхэдэ, хэблэе, телевидени болон радиоо гартаа барьд байха нэгдэлгэ бэлдэгшэ, КПСС-эй засаг гартаа барьжа байха үелшье журналистнууд нима юумэ зөөгөгүй байха.

Гүрэнэй телекомпанинуудай ашагалгын советүүдэ байгуула нэгдэлгэнэ хадаа али бүхы юумэндэ тороолохо цензурын эгитэмжэ түлөөлэгшүүдтэй агитани ба пропаганда шэнэ эмхи зургааные байгуула ябадаг гэжэ ха. «Засаг ба хүтэлбэрин» дээдын зургаануудай ажал ябуулые хэблэхэ харуулаха түрмшүүлжэ» гээшэ хадаа энэ ажал ябуулые олоной үмэнэ шүүмжэлжэ ёһоор шонхөлжэ, парламентын ба правительствын хүдэлмэри тухай ханамжала сэхэ хэлэхэ ябадалы хорһон удхатай ха.

Хэдэн хэлбэлтэй байгашье наа, Верховно Совет олонинтэдэ мэдээсэл тараалаг бүхы хэрэгсэлнүүдтэ нүлөөгөө үзүүлэхэ ханаатай гэжэ тэрэнэй Түрүүлэгшын сэхэ руун хэлэһэн ханамжаһаа ойлогдоо. «Известия» газетэ туншаа нимэрхүү нэгдэлгэ гаргадаг гээшэ. Дэлхэй дээрэ мэдэжэ дуудлагын бэшэ энэ зургааные «хармаанай» газетэ болхые парламентын хүтэлбэрилэгшэдэй эдбхитэнгээр оролодог байһаншье гансаһа «Известия» газетэдэ бэшэ, харин бүхы хэблэхэдэ аймагтар муу хойшлонгуудтай байха болохо. Демонстрация хэблэйлэй сүлөөе хаһаха, телевидени ба радио-дамжууланууды хиналта дороо байлаха гэжэ парламент оролодохо, Хэблэй тухай Хуулины, Россин хүнэй ба эрхэтэнэй эрхэ сулөөгэй декларация эбдэнэ гээшэ.

Хүндэтэ Президент, Танда хандаа зуураа, Россин Арвай депутатнуудтай сьедын түгэсхэлэй заседани дээрэ «олонинтэдэ мэдээсэл, хэблэйлэй эрхэ сүлөөе хиазарлажа лашье болохогүй» гэжэ Тантай мэдүүлэһэн ханаандаа оруулабди. «Олонинтэдэ мэдээсэл тараалаг хэрэгсэлнүүдэй «хармаанай» байһан дээршэ Росси даншые ехэ юумэ алдаа... Тэрэ сагта бусахагүй тула наһаа дуудыдаһан бүхы юумэ хэблэхэ гэжэ түрэл үндэр өндөр дээршэ хэлэхэ гэгэжэ бэлтэ.

Нимэ бусалта хэргэдхэхэ байна. Тантай тулалмажар тэрэнэе зайсуулаха гэжэ энэ Хандаһаншье зорилго мүн. Гансаһа угын ба хэблэйлэй сүлөө тухай бэшэ, харин манай саашаншье демократическа хүгжэлтэе батаар, хэлбэршгүйгээр хангаха тухай хэлэгдэнэ гээшэ.

Д. АВРААМОВ, «Журналист» журналай ахамд редактор
В. ВОЛИН, «Мегаполис-экспресс» газетын ахамд редактор
И. ГОЛЕМБНОВСКИЙ, «Известия» газетын ахамд редактор
П. ГУСЕВ, «Московский комсомолец» газетын ахамд редактор
А. ДРОЗДОВ, «Россия» газетын ахамд редактор
В. ИГНАТЕНКО, ИТАР-ТАСС-ай генеральна директор
И. ИЛЬИН, Долоно хонго бүри гарадаг «Голос» газетын ахамд редактор
А. КУРЯКОВ, «Радио России» радиостанцияны директорэй орлогшо
В. КУЧЕР, «Российские вести» газетын ахамд редактор
Л. КАРИНСКИЙ, «Московские новости» газетын ахамд редактор
В. ПОВОЛЯЕВ, «радио-дамжуулын «Останкино» студия генеральна директорэй нэгдэхэ орлогшо, «Маяк» радиостудияны директор
О. ПОПЦОВ, Россин гүрэнэй телерадиокомпанин түрүүлэгшэ
А. ПОТАПОВ, «Труд» газетын ахамд редактор
Э. САГАЛАЕВ, Журналистнуудай холбооной конференци түрүүлэгшэ
В. ТРЕТЬЯКОВ, «Независима газетын» ахамд редактор
Л. ЮФЕРОВА, «Комсомольская правда» газетын редакторын нэгдэхэ орлогшо
Е. ЯКОВЛЕВ, Россин гүрэнэй «Останкино» телерадио компанин түрүүлэгшэ
Москва 1992 оной июлын 13.

ЭКОНОМИЧЕСКА ШЭНЖЭЛЭЙ

КОЁР ТАЛЫН ХАРИЛСААН АШАГТАЙ

Хурамхаанан совхоз, нёдондо жэлэй август хараһаа хойшо Банхүүрэй районшье «Ноёба» колхоз ороно.

Үйлдэбэрин системын байгуулаалтаар дурсагдаша ажахынуудта хойноһын тоо 155 мянган толгой байһан наа. 1991 оной эхиндэ 114 мянгадаа хүргэгдэнэ. эдэ ажахынуудта хонин бүрэгшын үсөөрүүлэгдэжэ эхилэн байха юм. Эпэмнай хонидой тоо толгойнь үсөөрүүлжэ, тэдэний ашаг шомынь дээшлүүлжэ гэгэн удхатай шэнжэлгэ хэргэдэ эхилэн байгаа бшуу.

Энэ системын бүридэлдэн ороһон ажахынууд 1991 ондо бүхыдөө 39 мянган толгой мал (амндын шэнгүүрээр 14 мянган центнер) гүрэнгэ худалдаа. Нигэжэ тэднэр хэлсээтэ уулгага бөлүүхэдэ, малайнгаа ашаг шомынь нэмээжэ шадаһанайнгаа ашаар 1022 центнер маха нэмэжэ үйлдэбэрилэн, толгой бүрийн шэнгүүрээр сүүдхэдэ алуца эргээр 69 грамммаар нэмээжэ шадаһан байна. Хэлсээ баталхын урда тэнь толгой бүрийн шэнгүүрээр сүүдхын туршада 44 граммма аран-шамай хүрэдэг

бэлэй. Адуу малаа зүбөөр түлжүүлэһэн, шахан таргалууһанай, найзаар адууланай ашаар бүхыдөө 1800 центнер мяхан үйлдэбэрилэгдэе. Энэнь, наачно үйлдэбэрин системтэй хэлсэ баталхын урда тээхитэй жэшэх болоо наа. 680 центнерээр ехэ мянган нэмэжэ абтаа. Нимэ тордохой ажал ябуулануудаа 193.1 мянган тухайншье эрхэ бэрэ олоо оршо оруулан байха юм.

Хонидые мяханда тушаахаа гадуур наачно-үйлдэбэрин системэ нооно үйлдэбэрилэхэ талаар тордохой хүдэлмэри ябуулаа. Энэ системын би болгодоһон жэлдэ хайшалуулагдаһан хонин бүхэншөө 3 килограмм ноононой абтаһан наань, харин 1991 ондо толгой бүришөөнэ 3,3 килограмм «саган а-тан» суглуулагдаа. Нигэжэ хонин бүхэншөө алуца эргээр 300 грамм ноонон нэмэжэ абтаһан байна. Сөбөр ноононойнь гарсань баһал 0,6 процентээр дээшлээ. Үйлдэбэрин системдэ ородог ажахынууд бүхыдөө 3847 центнер нооно хайшалжа ту-

шаахада, аяар 271 мянган тухайншье нэмэлтэ олоо оршо оруулан байха юм.

1990 ондо аучи эхэ хонин бүришөө 88,5 хурьган, 1991 ондо — 88,4 хурьган абтаа. Харин Лениний парамжэтэ колхоз азунай 101. Ивалгын турпалга-үйлдэбэрин ажахы — 115,1. Карл Марксын парамжэтэ колхоз — 103 хурьга абтаа, түлжүүлэн байна.

Жалын дунгөөр институттай сьедто бүхыдөө 222,8 мянган тухайншье, тэрэ тоодо нооно үйлдэбэрилэгшэ 130,1, хонидые маха абалгаһаа 92,7 мянган тухайншье дамжуулан оруулагдаа.

«Хонин ажал» гэгэн үйлдэбэрин системэ урда табилан зорилгонууда мүнөө гүйсэхэд бөлүүгдэхэ шаданхай. Хүдөө ажахын продукция үйлдэбэрилгые амхидхэхэ, үйлдэбэрин ашаг үрмэ дээшлүүлжэ талаар эрдэмэй туйлалтын арга боломжо гүйсэхэд хэрэгэлжэ шадабал, хомжэ абтаһан байна. Сөбөр талын харилсаан ашаттай байна гэжэ эдэ тоо, баримтанууд үшөө дахин гэршэлжэ үгэнэ бшуу.

Редакцин социаль-экономическа таһаг.

УНШАГТЫ. ТАНИЛСАГТЫ:

1-дхи июурта,
С. Григер: «Ажаланын байдалы хүнгэдхэхэ, Буряад Республикын Верховно Советдэ «Ажал» талын харилсаан ашаттай—экономическа шэнжэлэ.
Д. Амоголонов: «Урьһаламжын карточка».
2-дхи июурта,
И. Гомбон: «Зон буруу бу ойроһон».
Т. Нимбуев: «Хүдэлгдөөгүй цехнэ репортаж».
М. Цаганов: «Урагшаа наагатай хүн бэнэ».
СНП: тошо мүнүүнд.
3-дахы июурта,
Гарагай долоондо гаража байдаг заншалта «Толн».
4-дхи июурта,
«Хото, хүдөөгэй хонин» — тошо мэдээсэлнүүдэй суглуулбар.
Б. Орбодосва: «Монготон угтай, Харлан нутагтай».
Л. Мунгалова: «Нэмэлтэ тэжээл тухай».
МВД-нэ мэдээсэлэ,
Буряадтай радио агаарай долгидо.

Дарима РАЙЦАНОВА

М. ГОРЬКИН НЭРЭМЖЭТЭ ЛИТЕРАТУР-НА ИНСТИТУДАЙ СТУДЕНТ.

ШЭНЭ ШҮЛЭГҮҮДХЭЭ

Бүчир—нүгшэнэ үдэр.
Нара—наранай бүүдэр.
Ши бидэ хоёр—
Шэдитэ дуунай

Гүлмэр мурнуудым
уншахадна,
Зангым таагаа гэжэ бү
бодо,
Хунһөө үлүү ойром
нуухадаа,
Огторгойн ододоо дүтэ
бэшэш,

Зүрхээ долоонгүй,
Зүгөө мэдэнгүй,
Угунууды шагнаггүй
Уралыш таалааб,
Халуун харасын
Хүргэн залгима,
Хайрынш үгүүдүй
Хаалгада ноужа,
Шаманэ үдэрнэб,
Шаманэ угтанаб,
Шаманэ гансал
Хүлэжэ яданаб.

Хара далайн помгохон
Хүхэ ногоон уянда
Хүдэр дулаан бөөлшин
Хараад гүйжэ ошоной,
Халхида шабадуужа,
Шуура татаан эбхэрэнэлэ,
Шэрүүн шаргал үнөшнин
Шэртээд нулмаса.

Сухали шубуун, халхин
Далайн унахай шааянда
Сарюун нэрышени
дуулааб,
Сахилгаандал хүүдэрэйш
дүүрэнэйб.

Нюдээ хэдшье хурсала—
Нюуса бодолым таахагүйш.
Нюдэргая хээсээшье
вангидэ—

Найдал тодожо шадахагүйш.
Найдал тодожо
Гарышени баряад байхадаа,
Зүрхышени адхааб гэжэ бү
хана,

Ай, халагн!
Айдэр шимин хаанабши?
Агаарга, наранда дүтэлжэ,
Амарга намаяа ханаа
гүш?
Али хошорон нүхэрөө
Улиар мананда гэсээд
Улхан дуушэ мартаад,
Ушарха хүсэлгүй ябана
гүш?

Ай, халагн!
Дахад намаяга тээрээд,
«Дурамин, зүрхэйшени
кнаг,
Наһаара минин болыш,
Найрляя бэе
сэдхэлээрээ»,—
Гээ нашин, даруухал
дохсод,
Гарышени алыгандаа
адхаад,
Сөдхэлээ уужамаар
нэжэ,
Сарюун сэжмеш тодоод,
Уралаара нэнгэн
дүтэлжэ,
Өөрыгөө шамда үгэхэл
нам,

СЭСЭГ ТУХАЙ УЛЬГЭР

1.
Агтан хоорондо арбагар
гараар
Аглаг эжин хээлнээ
шулгадаб,
Аагтай шэрүүн шулуун
хаалгада
Аза хубигуудөө шэлгээдэ
магад.

2.
Борогой теоринэн нэгэ
дунал
Борохон хүрэнгэ хангаан
ханлба.

3.
Энэ найхан нанал
хүсэлыш
Эрын хадаа түгсөөсө
юм/гү?

4.
Нэгэтэ үглөө нюдээс
нэхээдэ,
Нүхэн харанхы хаалгада
бэшэ

5.
Тарамжатай эрэн байдал
Тэнгэрийн эзэн залагаа
юм гү?

6.
Тинбэ лабашье, үрөншэнь
Тоогүй хулахан
хулундээрээ
урбуужа,

7.
Хуурай амигүй шабар
урбуужа,
Хоол тэндэ һабардажа
ядана.

8.
Нэгэтэ үглөө нюдээс
нэхээдэ,
Нүхэн харанхы хаалгада
бэшэ

9.
Нарууд, уужам сэжэгтэй
дайдыс
Һарабшалан шэртэнэе
мэдэртэ.

10.
Талаан боложо,
хаалтаһаа гарааб,
Аагтай шулуун гарһаа
мултарааб.

Агаар дүүрэн сэжээдэ
абажа
Таршаагай дуугаар
абажа
Гэжэ түрүүшээр сэсгэ
ханаба,
Гэнтын баярта яһала
поттожо,

Эдэс ундая бала мартажа,
Эхин һуни зураан алдаба.

Саашанхи байдал
уйшошье хүшэр,
Сэсэгэй зориг бүришье
түмэр.

Бүхэли һуни шуулар
тодоно,
Бүтэн үдэр халхи манана,
Дулаа эрнээр хүл утатай,

Дутуу эднээр үнгин
дальбэтэй,
Дунал тодохо үргэн
нашатай,

Дура буллаха абтай
хангалтай.

Түргэдүү зунай һүүл
мушхааар,
Тэнгэрийн ододой нюдэ
хурсадхнаар,

Шэрүүн намарай олбон
ногтэ
Шэмээгүйхэн шурган
оробо,

Хүйтэн манамай уяларга
хахажа,
Харуу наранай һүүдэртэ
гэндэжэ,

Сэсэгэймин олон аха
дүүнэрэй
Сэдхэлнүүдынь
днэажан зорибо.

Шэрүүн халхитай сэдгэр
аминһаа

Намарай эсээлдэ
хэсээлдэ хоргодоод,
Нүүдэл шубууд ургааша
зугадаб,

Шаханаан, гошхороншье
дуулданагүй.

Баргар бүрэнхы
тэнгэрийн забарһаа
Бумбэгэр саһан доошоо
унаба.

Амндын халуун сэсэгэй
дальбэдэ

Аалыан цэсогомо,
наһаа дүүрбэ,
Элимсэг хулнисга, аба
эмьшэ

Саһанай амта нэгшье
амсаагүй,

Сарюун үбэлэй түрүүшын
амисхаал

Эльгэндэ хадагажа,
хээсээшье үзөөгүй...

1991 он.

ТОЛМИ

бэрхшээлтэй
көөб үндэһөөр
байһан үедэ
байдал муудуу-
дахаг үйлүүнү-
дэй болоно. Инмэ
да хэзэ эхилхэ-
н туруун ард-
да ехэ ханалаа
байһаниин

радаа хоёр дахин абахада,
яһала һайн байдаг һэн. Мин-
ниг бодоходо, зон дан хэтэ-
руулна ха. Үлэн байдал бо-
лохон гэжэ байгаад мэдээ-
сэлэй элдэбэн зургаанууд
хэлэжэ халахагүй. Үгөөдөр
ну эдихэбди гээд газета-
нуудтэ уншахаш.

КОРР. Тинмэ. Тинмэ. Ту-
ража үхэхээс байнабди, мүн-
баа тубаламжа үзүүлхэ ёһо-
той. Энэ талаар тусхай хэм-
жэонүүд абтадаг юм аабса.

тэмсэлдэ оролсоогүй һаа. дээрэ
гэжэ ханахаар агша даа.
КОРР. Зай, Дарима Туму-
новна, олон асуудалнуудыс
дайрабат. Эдэ бултадаа зоной
һанаа зобосоно, сэдхэхэ хүл-
гүүлнэ. Нэрээшье, зүб хэлэ-
нэт, политикна руу бу орог-
гүй. Эзэмнай зах хизаар-
гүй асуудал, бидэнэрэй хаба-
даха хэрэг бэшэ юм бээ, Эн-

набди. Энэ һанаанда дахин
муу юмэ үзөөгүй һаа, һайн
һэн. Шууван, үймөөндэ ха-
баадагшадта, илангала манай
үстэндэ — хүшнэдтэ ингэжэ
залбарая гэжэ хандахаар
байна.

КОРР. Та бидэ хоёрон
хөөрөөдөн политикнаһаа га-
ража шаданагүй.
Д. Т. Тээд яаха? Бүхы

а. Саашадаа энэ асуудал (саа-
дай түлбөри тухай хэлэнэб)
болохо тээшээ шиндхэгдэхэ
юм бээ гэжэ найдахаар.

Урдань бидэнэр нарайлаад,
хоёршье лары болонгүй ажа-
даа гараад бэлэбди. Ажа-
һаа һамшангүй хүүгэдэ то-
мо болдог һэмди. Ингэжэ
йобһанай шалтаһаанаар зарн-
манайн бэшыс муудхаагаа
һэн гүб гэжэ мүнөө ханахаш.

Хүүгэдэ бүхы һайн юмэсэ
зориулабди, манай орондо
эдэмнай хэһөөшье үлүү һайн
байдалтай гэшээ гэхэ мотын
гоё гоё лозунгууд тэрэ үедэ
халгадаг байһан юм. Лозунг
бодото байдал хоёрнай ходо
алласадаг һэмнай даа.

Бүргэүлүнүүдэй гэр бай-
ра муудһан, зохио хэрэг-
сэлнүүд дуталада мэттын
асуудалнуудай шиндхэгдэхэ-
гүйдэн, манай башһанар энэ
үбэлдөө буналтада бодохо,
ноёлой ангарал татаха гэжэ
һааб даа. Болмооршын шинд-
хэгдэ, бэшынь тээсэл бунал-
тагаар дашуураагүй һаа,
һайн бэлэй гэжэл бодогдоно
даа.

Багашуулыс бэлшар һанан-
дань һайнаар хоолдуужа то-
мо болохо гэшээ тон шуха-
ла гэжэ бүгэдэлдэ эли бай-
гэха, Тингээд элүүр, һайн бэ-
тэй хүнүүдыс—гүрэн түрээс
саашадаа хүржөөхэ ээдыс
хүмүүжүүлжэ шадахабди. Мүн-
өө нимэ бэрхшээлшэг сагта
заал һаа, дэшээ хаража хү-
лэснгүй, бээ даанги гүрэн
болоо хадаа эндээ, респу-
блика дотороо, арга боломжо-
нуудла һайса харана үзөөд.

багашуудла хабаатай асуудал-
нуудыс шиндхэхэ ёһотойбди.
гэжэ эндохи ноёдто ханда-
маар. Минин бодомжо нимэ,
эинэн тухайда бултэнь эн-
дэ дурдахын аргагүй, энэм-
най хизааргүй асуудал мүн.

КОРР. Зай, һайнта даа,
һонин бодомжонуудыс хэлэ-
бэт.

Витамин ехэтэй юмэ зор-
гооро абаһай гэхэдэ, үнэ-
тэй, Нарайһан һамгадта, хүү-
гэдтэньшье гүрэн яһала го-
ритон тэдхэмжэ үгэнэ. Тин-
гээшье һаа, бэлэн бэшэ бай-
на. Багашуудаа томо болго-
хын тулада эхануудайн амар-
алта һунаһаниин юу тээшье-
гүй хүүгэдэй сагдай түл-
бэрийн ехэ болоод байһан са-

да мун гэлтэйб гэхэдэ, түр-
хээс байһан соһор, тон зүбөөр,
һайн муу болонгүйгөөр ха-
руудлаг болоһойбди гэжэ һа-
ндахаар байна.

Бурядайһаа түүхышье
һанса үлээн үнгоер харуудлаг
һаа, мүнөө бүхы үнэгэ зурба-
шье шэнжэлхэ байгаа. Дала
гаран жэлэй туршда бүхы
юмэмнай хуу муу байгаа
гээд түүхээс муншалдаа.

Д. Т. Эзэмнай гүрэн турын
гол шухала асуудал мүн.
Хүржэнги, болбосоронги об-
шество байха гэж һаа, хүүгэ-
дэй гэдэнш соо ябаханаа эхн-
тээд, ехэ оролдогто гаргаха,
нарайла һамгадыс шалаал-
һаа, һайнаар хангаха ёһотой.

Энээнгүйгөөр элүүр энхэ хүү-
гэдэ хүлэсхэн бэрхшэти,
Мүнөө хэр хүндэшье һаань,
гэдэншэй эхануудыс эдээс
хоолоо зүйлнүүдээр хангаха
хэмжээ абаха хэрэгтэй гэхэ
байнаб.

Вагануудыс тэжээл
хэсэ, томо болроходо хүндшэг
саг эрээд байна. Хүүгэдэн
эдээс хоолой зүйлнүүдэй сон-
гой нэмээшьегүй һаань, эдээс
хоолой зүйлнүүдэй юрэнхыс
лөө үнэтэй болоходо, гайтай-
хан болоо.

Витамин ехэтэй юмэ зор-
гооро абаһай гэхэдэ, үнэ-
тэй, Нарайһан һамгадта, хүү-
гэдтэньшье гүрэн яһала го-
ритон тэдхэмжэ үгэнэ. Тин-
гээшье һаа, бэлэн бэшэ бай-
на. Багашуудаа томо болго-
хын тулада эхануудайн амар-
алта һунаһаниин юу тээшье-
гүй хүүгэдэй сагдай түл-
бэрийн ехэ болоод байһан са-

да мун гэлтэйб гэхэдэ, түр-
хээс байһан соһор, тон зүбөөр,
һайн муу болонгүйгөөр ха-
руудлаг болоһойбди гэжэ һа-
ндахаар байна.

Бурядайһаа түүхышье
һанса үлээн үнгоер харуудлаг
һаа, мүнөө бүхы үнэгэ зурба-
шье шэнжэлхэ байгаа. Дала
гаран жэлэй туршда бүхы
юмэмнай хуу муу байгаа
гээд түүхээс муншалдаа.

Д. Т. Эзэмнай гүрэн турын
гол шухала асуудал мүн.
Хүржэнги, болбосоронги об-
шество байха гэж һаа, хүүгэ-
дэй гэдэнш соо ябаханаа эхн-
тээд, ехэ оролдогто гаргаха,
нарайла һамгадыс шалаал-
һаа, һайнаар хангаха ёһотой.

Энээнгүйгөөр элүүр энхэ хүү-
гэдэ хүлэсхэн бэрхшэти,
Мүнөө хэр хүндэшье һаань,
гэдэншэй эхануудыс эдээс
хоолоо зүйлнүүдээр хангаха
хэмжээ абаха хэрэгтэй гэхэ
байнаб.

Вагануудыс тэжээл
хэсэ, томо болроходо хүндшэг
саг эрээд байна. Хүүгэдэн
эдээс хоолой зүйлнүүдэй сон-
гой нэмээшьегүй һаань, эдээс
хоолой зүйлнүүдэй юрэнхыс
лөө үнэтэй болоходо, гайтай-
хан болоо.

Витамин ехэтэй юмэ зор-
гооро абаһай гэхэдэ, үнэ-
тэй, Нарайһан һамгадта, хүү-
гэдтэньшье гүрэн яһала го-
ритон тэдхэмжэ үгэнэ. Тин-
гээшье һаа, бэлэн бэшэ бай-
на. Багашуудаа томо болго-
хын тулада эхануудайн амар-
алта һунаһаниин юу тээшье-
гүй хүүгэдэй сагдай түл-
бэрийн ехэ болоод байһан са-

да мун гэлтэйб гэхэдэ, түр-
хээс байһан соһор, тон зүбөөр,
һайн муу болонгүйгөөр ха-
руудлаг болоһойбди гэжэ һа-
ндахаар байна.

Бурядайһаа түүхышье
һанса үлээн үнгоер харуудлаг
һаа, мүнөө бүхы үнэгэ зурба-
шье шэнжэлхэ байгаа. Дала
гаран жэлэй туршда бүхы
юмэмнай хуу муу байгаа
гээд түүхээс муншалдаа.

Д. Т. Эзэмнай гүрэн турын
гол шухала асуудал мүн.
Хүржэнги, болбосоронги об-
шество байха гэж һаа, хүүгэ-
дэй гэдэнш соо ябаханаа эхн-
тээд, ехэ оролдогто гаргаха,
нарайла һамгадыс шалаал-
һаа, һайнаар хангаха ёһотой.

Энээнгүйгөөр элүүр энхэ хүү-
гэдэ хүлэсхэн бэрхшэти,
Мүнөө хэр хүндэшье һаань,
гэдэншэй эхануудыс эдээс
хоолоо зүйлнүүдээр хангаха
хэмжээ абаха хэрэгтэй гэхэ
байнаб.

Вагануудыс тэжээл
хэсэ, томо болроходо хүндшэг
саг эрээд байна. Хүүгэдэн
эдээс хоолой зүйлнүүдэй сон-
гой нэмээшьегүй һаань, эдээс
хоолой зүйлнүүдэй юрэнхыс
лөө үнэтэй болоходо, гайтай-
хан болоо.

Витамин ехэтэй юмэ зор-
гооро абаһай гэхэдэ, үнэ-
тэй, Нарайһан һамгадта, хүү-
гэдтэньшье гүрэн яһала го-
ритон тэдхэмжэ үгэнэ. Тин-
гээшье һаа, бэлэн бэшэ бай-
на. Багашуудаа томо болго-
хын тулада эхануудайн амар-
алта һунаһаниин юу тээшье-
гүй хүүгэдэй сагдай түл-
бэрийн ехэ болоод байһан са-

да мун гэлтэйб гэхэдэ, түр-
хээс байһан соһор, тон зүбөөр,
һайн муу болонгүйгөөр ха-
руудлаг болоһойбди гэжэ һа-
ндахаар байна.

Бурядайһаа түүхышье
һанса үлээн үнгоер харуудлаг
һаа, мүнөө бүхы үнэгэ зурба-
шье шэнжэлхэ байгаа. Дала
гаран жэлэй туршда бүхы
юмэмнай хуу муу байгаа
гээд түүхээс муншалдаа.

Д. Т. Эзэмнай гүрэн турын
гол шухала асуудал мүн.
Хүржэнги, болбосоронги об-
шество байха гэж һаа, хүүгэ-
дэй гэдэнш соо ябаханаа эхн-
тээд, ехэ оролдогто гаргаха,
нарайла һамгадыс шалаал-
һаа, һайнаар хангаха ёһотой.

Энээнгүйгөөр элүүр энхэ хүү-
гэдэ хүлэсхэн бэрхшэти,
Мүнөө хэр хүндэшье һаань,
гэдэншэй эхануудыс эдээс
хоолоо зүйлнүүдээр хангаха
хэмжээ абаха хэрэгтэй гэхэ
байнаб.

Вагануудыс тэжээл
хэсэ, томо болроходо хүндшэг
саг эрээд байна. Хүүгэдэн
эдээс хоолой зүйлнүүдэй сон-
гой нэмээшьегүй һаань, эдээс
хоолой зүйлнүүдэй юрэнхыс
лөө үнэтэй болоходо, гайтай-
хан болоо.

Витамин ехэтэй юмэ зор-
гооро абаһай гэхэдэ, үнэ-
тэй, Нарайһан һамгадта, хүү-
гэдтэньшье гүрэн яһала го-
ритон тэдхэмжэ үгэнэ. Тин-
гээшье һаа, бэлэн бэшэ бай-
на. Багашуудаа томо болго-
хын тулада эхануудайн амар-
алта һунаһаниин юу тээшье-
гүй хүүгэдэй сагдай түл-
бэрийн ехэ болоод байһан са-

да мун гэлтэйб гэхэдэ, түр-
хээс байһан соһор, тон зүбөөр,
һайн муу болонгүйгөөр ха-
руудлаг болоһойбди гэжэ һа-
ндахаар байна.

Бурядайһаа түүхышье
һанса үлээн үнгоер харуудлаг
һаа, мүнөө бүхы үнэгэ зурба-
шье шэнжэлхэ байгаа. Дала
гаран жэлэй туршда бүхы
юмэмнай хуу муу байгаа
гээд түүхээс муншалдаа.

Д. Т. Эзэмнай гүрэн турын
гол шухала асуудал мүн.
Хүржэнги, болбосоронги об-
шество байха гэж һаа, хүүгэ-
дэй гэдэнш соо ябаханаа эхн-
тээд, ехэ оролдогто гаргаха,
нарайла һамгадыс шалаал-
һаа, һайнаар хангаха ёһотой.

Энээнгүйгөөр элүүр энхэ хүү-
гэдэ хүлэсхэн бэрхшэти,
Мүнөө хэр хүндэшье һаань,
гэдэншэй эхануудыс эдээс
хоолоо зүйлнүүдээр хангаха
хэмжээ абаха хэрэгтэй гэхэ
байнаб.

Вагануудыс тэжээл
хэсэ, томо болроходо хүндшэг
саг эрээд байна. Хүүгэдэн
эдээс хоолой зүйлнүүдэй сон-
гой нэмээшьегүй һаань, эдээс
хоолой зүйлнүүдэй юрэнхыс
лөө үнэтэй болоходо, гайтай-
хан болоо.

Витамин ехэтэй юмэ зор-
гооро абаһай гэхэдэ, үнэ-
тэй, Нарайһан һамгадта, хүү-
гэдтэньшье гүрэн яһала го-
ритон тэдхэмжэ үгэнэ. Тин-
гээшье һаа, бэлэн бэшэ бай-
на. Багашуудаа томо болго-
хын тулада эхануудайн амар-
алта һунаһаниин юу тээшье-
гүй хүүгэдэй сагдай түл-
бэрийн ехэ болоод байһан са-

да мун гэлтэйб гэхэдэ, түр-
хээс байһан соһор, тон зүбөөр,
һайн муу болонгүйгөөр ха-
руудлаг болоһойбди гэжэ һа-
ндахаар байна.

Бурядайһаа түүхышье
һанса үлээн үнгоер харуудлаг
һаа, мүнөө бүхы үнэгэ зурба-
шье шэнжэлхэ байгаа. Дала
гаран жэлэй туршда бүхы
юмэмнай хуу муу байгаа
гээд түүхээс муншалдаа.

Д. Т. Эзэмнай гүрэн турын
гол шухала асуудал мүн.
Хүржэнги, болбосоронги об-
шество байха гэж һаа, хүүгэ-
дэй гэдэнш соо ябаханаа эхн-
тээд, ехэ оролдогто гаргаха,
нарайла һамгадыс шалаал-
һаа, һайнаар хангаха ёһотой.

Энээнгүйгөөр элүүр энхэ хүү-
гэдэ хүлэсхэн бэрхшэти,
Мүнөө хэр хүндэшье һаань,
гэдэншэй эхануудыс эдээс
хоолоо зүйлнүүдээр хангаха
хэмжээ абаха хэрэгтэй гэхэ
байнаб.

Вагануудыс тэжээл
хэсэ, томо болроходо хүндшэг
саг эрээд байна. Хүүгэдэн
эдээс хоолой зүйлнүүдэй сон-
гой нэмээшьегүй һаань, эдээс
хоолой зүйлнүүдэй юрэнхыс
лөө үнэтэй болоходо, гайтай-
хан болоо.

Витамин ехэтэй юмэ зор-
гооро абаһай гэхэдэ, үнэ-
тэй, Нарайһан һамгадта, хүү-
гэдтэньшье гүрэн яһала го-
ритон тэдхэмжэ үгэнэ. Тин-
гээшье һаа, бэлэн бэшэ бай-
на. Багашуудаа томо болго-
хын тулада эхануудайн амар-
алта һунаһаниин юу тээшье-
гүй хүүгэдэй сагдай түл-
бэрийн ехэ болоод байһан са-

да мун гэлтэйб гэхэдэ, түр-
хээс байһан соһор, тон зүбөөр,
һайн муу болонгүйгөөр ха-
руудлаг болоһойбди гэжэ һа-
ндахаар байна.

Бурядайһаа түүхышье
һанса үлээн үнгоер харуудлаг
һаа, мүнөө бүхы үнэгэ зурба-
шье шэнжэлхэ байгаа. Дала
гаран жэлэй туршда бүхы
юмэмнай хуу муу байгаа
гээд түүхээс муншалдаа.

Д. Т. Эзэмнай гүрэн турын
гол шухала асуудал мүн.
Хүржэнги, болбосоронги об-
шество байха гэж һаа, хүүгэ-
дэй гэдэнш соо ябаханаа эхн-
тээд, ехэ оролдогто гаргаха,
нарайла һамгадыс шалаал-
һаа, һайнаар хангаха ёһотой.

Энээнгүйгөөр элүүр энхэ хүү-
гэдэ хүлэсхэн бэрхшэти,
Мүнөө хэр хүндэшье һаань,
гэдэншэй эхануудыс эдээс
хоолоо зүйлнүүдээр хангаха
хэмжээ абаха хэрэгтэй гэхэ
байнаб.

Вагануудыс тэжээл
хэсэ, томо болроходо хүндшэг
саг эрээд байна. Хүүгэдэн
эдээс хоолой зүйлнүүдэй сон-
гой нэмээшьегүй һаань, эдээс
хоолой зүйлнүүдэй юрэнхыс
лөө үнэтэй болоходо, гайтай-
хан болоо.

Витамин ехэтэй юмэ зор-
гооро абаһай гэхэдэ, үнэ-
тэй, Нарайһан һамгадта, хүү-
гэдтэньшье гүрэн яһала го-
ритон тэдхэмжэ үгэнэ. Тин-
гээшье һаа, бэлэн бэшэ бай-
на. Багашуудаа томо болго-
хын тулада эхануудайн амар-
алта һунаһаниин юу тээшье-
гүй хүүгэдэй сагдай түл-
бэрийн ехэ болоод байһан са-

да мун гэлтэйб гэхэдэ, түр-
хээс байһан соһор, тон зүбөөр,
һайн муу болонгүйгөөр ха-
руудлаг болоһойбди гэжэ һа-
ндахаар байна.

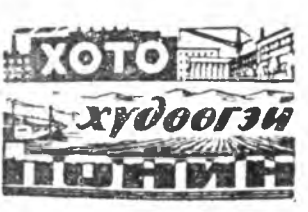
Бурядайһаа түүхышье
һанса үлээн үнгоер харуудлаг
һаа, мүнөө бүхы үнэгэ зурба-
шье шэнжэлхэ байгаа. Дала
гаран жэлэй туршда бүхы
юмэмнай хуу муу байгаа
гээд түүхээс муншалдаа.

Д. Т. Эзэмнай гүрэн турын
гол шухала асуудал мүн.
Хүржэнги, болбосоронги об-
шество байха гэж һаа, хүүгэ-
дэй гэдэнш соо ябаханаа эхн-
тээд, ехэ оролдогто гаргаха,
нарайла һамгадыс шалаал-
һаа, һайнаар хангаха ёһотой.

Энээнгүйгөөр элүүр энхэ хүү-
гэдэ хүлэсхэн бэрхшэти,
Мүнөө хэр хүндэшье һаань,
гэдэншэй эхануудыс эдээс
хоолоо зүйлнүүдээр хангаха
хэмжээ абаха хэрэгтэй гэхэ
байнаб.

Вагануудыс тэжээл
хэсэ, томо болроходо хүндшэг
саг эрээд байна. Хүүгэдэн
эдээс хоолой зүйлнүүдэй сон-
гой нэмээшьегүй һаань, эдээс
хоолой зүйлнүүдэй юрэнхыс
лөө үнэтэй болоходо, гайтай-
хан болоо.

Витамин ехэтэй юмэ зор-
гооро абаһай гэхэдэ, үнэ-
тэй, Нарайһан һамгадта, хүү-
гэдтэньшье гүрэн яһала го-
ритон тэдхэмжэ үгэнэ. Тин-
гээшье һаа, бэлэн бэшэ бай-
на. Багашуудаа томо болго-
хын тулада эхануудайн амар-
алта һунаһаниин юу тээшье-
гүй хүүгэдэй сагдай түл-
бэрийн ехэ болоод байһан са-

ын эрхэм пайн эмшлэлгүйн тухээрлэнүүдье абажа үгэн хэвчлэн, Тимгэж тус нэгдүлэй ажалшад, ойрын нэгдүлэй зон эндэ бөө аргауудад болобо гэсэн.

Лидия Спиридоновна Мальцева, дүй дүршлэтэй медсестра шэнэ тухээрлэнүүдье

АЖАХЫН ТУГАЛАМЖААР

Бүх юмэнэй хэмгүй гүйсэд шудалаад, үбшэнтэнэ болон мүнөө сагта гүрэнэй медицинскэ эмхи зургаануудта олонхи ушарта бээ гүйсэд эмшлэлүүдхэ аргагүй болодоод байна.

Харин Тарбагатайн районий Ленинэй нэрэмжэтэ тарашанай ажакхуудай нэгдэлэй хүтэлбэрлэгшэд ажакхуудай зоной аша тухые хараадаа абажа, Ехэ-Куналейн больницыа горитой мүнгэ номолоод физиокабинетэн мүнөө үе

С. ВАСИЛЬЕВ, Тарбагатайн район.

ШЭНЭ ГЭРНҮҮД ТОЛЛОГДОНО

Түнхэнэй заһабарилга-барилгын участогай барилгашад нахан хоёр байртай гэр Хэрэн тосхондо бариха дүүргэбэ. Энэ гэртэн байрн-коммуналь-на ажакхын хүдэлмэрлэгшэд зөөжэ ороо нэн.

Үшөө хэдэн хоёр байртай гэр Хэрэн тосхондо толлодоо. Хоёр квартирандэн дотоодын хэрэгүүдэй хүдэлмэрлэгшэд байрлаа, мүн үшөө хоёр байрн-ен харгы барилга-заһабарилгын участогай хүдэлмэрлэгшэд толлобо.

Мүнөө үедэ аймагай арадай эрдэм хураалсалай таһагай болон Гүрэнэй банкн захилаар байрн гэрүүд барилдажа байхай. Гадна тус участогай барилгашад аймагай соёлой байхан бариха юм.

Л. ШАРАКШАНОВ.

Уларил ба тарилга

ХУРА БОРОО БАГА

Июль харын үгэрэн арба гаран хоной туршада республика дотор бүтэм халуун үдэрүүд боложо, ургаса, сабшалан бага зэргэ ганджа захалла. Мүн энэ үе со республикын зарим аймагуудта булагүйхэн хура бороотой байна. Тинхэдэ тэнгэрн хээр дуугаржа, уна элбэгтэй аадар бороо ороо.

Хура бороог байгаа орлоно боложо, Сэлэнгэ муроний, Удэ, Хөлгө, Зэдэ, Сүхэ голнуудай ухан хэмнээ татаа. Арбад хоной урда тэд нэмэн Баргажан голтой ухан нуужа захалла.

Июлин 17-ноо Таймырай хахад аралһаа хөрүн уларилтай агаар манай республикада хүржэ эрэхэ. Хөрүн

Ц. ЖАЛСАНОВА, Улаан-Удэн гидрометео-серваторийн сагай уларил шэнжэлдэг ахмад инженер.

МВД-һээ мэдээсэнэ

ХОЛОДОЖО ҮРДИБЭГҮЙ

Урда жэлүүдтэ үбэл, намарай үедэ хүнэй малгай, хубсаа булаба гэһэн хураг суу хаа-яхан дууддаг бааб даа. Харин мүнөө нэгдэлэ нэтэрэн хулгайшад үбэл, зунин илангүй, дайралдан энэ юумэ абахые оролдоно. Тинхэдэ тэд хүндэ ороюута үүржэ, хэрүүл үүдхэн, үүрдэн сохоб, бариха ябан сүүмхынь, хубсаһынь булажа абана.

Июлин 1-һээ 13 болотор республика дотор 29 хулгай хгдээ гэһэн мэдээл абтаа. Холодоо нэрмжэтэй байдаг милицийн хүдэлмэрлэгшэд

эдэнэрые халуун мурөөрн мушхажэ, бултынь бариха, хуулийн харюусалгада хабаадуула.

Июлин 1-нэй хүнэ Хойто-Байгалай аймагай Шэнэ-Уоан тосхоной нотагай кооперативай хүдэлмэрлэгшын гэртэ гэнтэ орожо ерэнэн хорууа үүржэ, хэрүүл үүдхэн, үүрдэн сохоб, бариха ябан сүүмхынь, хубсаһынь булажа абана.

Июлин 1-һээ 13 болотор республика дотор 29 хулгай хгдээ гэһэн мэдээл абтаа. Холодоо нэрмжэтэй байдаг милицийн хүдэлмэрлэгшэд

НҮБЭЛГЭН БЭРХЭ НУРАГШАД

Аяшлагашад «Юность» гэжэ баазад оршон тойронхи байгаалинга үзэхэлэн гоё үзэгдэлүүдье шэнжэлхэ, хамгаалха асуудалда зориулагдан адир натуралистуудай слет болобо дүүргэбэ.

— Жэл бүри үгэрэгшэдэ болоһон адир натуралистуудай республиканска слетто 17 аймагуудай хургуулинуудай команданууд хабаадажа, оршон тойронхи байгаалиа аршалан хамгаалха талаар нотаг нутагуудтаа эмхидхэлэй ямар хүдэлмэри хэдэг тухайгаа үгэрэн нүхэлтөө хөөржэ, конкурсно эрхэмжээ гаргахын түлөө оролдоо. — гэжэ республикын адир натуралистуудай тагшын директор А. И. Жаркая нүбэлгэн бэрхшүүдье магтана.

Хэдэн үдэрэй туршада ургэлжэлэн слетто хабаадагшад байгаалин «Ногоон тасурууль». Оршон тойронхи байгаалида ургалга ургамалнууд гэһэн нонирхолтой конкурсно үгэрэгшэ юм. Түрүүшын хоёр конкурсно Улаан-Удэн З-дахы, Прибайкалийн аймагай Тунгатаево тосхоной дунда нэгдэлхэн интернат хургуулийн команданууд шалгар

ЭДИРШҮҮЛЭЙ ҺАЙНДЭР

Хурамхаан хуурида Хүүгэдэй болон эдиршүүдэй зоёохы балигы хүүгэдэй байналда эдир тэмээр сарагшалай һайндэр үгэрэбэ. Тус һайндэрэй программые зоёһон табиха, нонирхолтой наадан болон мурсыөөнүүдье эдир тэмээр сарагшалай бүлгэри хүтэлбэрлэгшэ А. П. Барбуина хүтэлбэрлөө.

Түмнөр сарагшалай һайн дуранай бүлгэмэй Россияд байгуулагданаар 100 жэлэй ойн баярта зориулагдан энэ хэмжээ лбуулга хүүгэдэй ёһотой һайндэр болоо. Түмнөр сарагшалай хоёр команд мурсые нэн. Олдбо олон даабаринуудые эдэнэр дүүргэбэ. Жэшээлхэдэ, түмнэрэй лагаад болоһон тухай расказ зоёхо, түмнэрөө һөргылжэ бэхые уралайн плакат зураха, нонирхолтой таабаринуудые тааха гэхэ мэтэ.

Зүһаланда газарай эдэе ургуулагшадта

НЭМЭЛТЭ ТЭЖЭЭЛ ТУХАЙ

Газарай эдэнде нэмэлтэ тэжээл оруулагүй байхала, хурьһэнэй, шэнэ муудлагын энээнхэ уламжалан, ургасын үржэл доошолодоо ааб даа. Нотагай үгэрэгшэдэ (хурьһэн болон мурной шөхө шабаан, шубунай хатаһан аргал) хурьһэндэ оруулхала, тэдэ хурьһе аша тухатай микроэлементүүдээр баяжуулга, газарай үржэмэсын шэмэтэй болгодо юм.

Помидоруудай рассадда азот болон фосфортой тэжээл эдэр дутагддаг. Тинхэдэ зунэй эхэн үедэ, помидоруудай теленин, парник руу һаа нуулагдаад байхала органическа үгэрэгшүүдэ тон шухала удха шаартай болодо. Нимэ үгэрэгшүүдэ ургамалнуудые тухатай болон суудаар хангадаг, үржэмэсай ургалтада эхэ нүлөөлдэг юм.

Азоттой үгэрэгшүүдэ томдуудай ургаха хурьһэндэ расадда һуулаһын урда тээ оруулхала таатай. Мүн тэрэл үедэ фосфор болон калийтай үгэрэгшүүдэ нормын халад хэмжэндэ оруулалсаха хэрэгтэй. Харин помидоруудай үр үгөөд байхала, фосфор болон калийтай үгэрэгшүүдэ эхээр оруулагдаха юм.

Хөрбөө рассадын ургаха үедэ помидорто фосфорой багадал, саашанди ургалта, хүгжэлтын үедэ нимэ тэжээл хэдэшые эхээр оруулхала, һайн үрэ гарадаггүй. Фосфороо дутагдан помидорой үр жэмэс удаан ургадагшэ, эдэлэхэдэ хоёр долоон хоног хойнотодог байха юм.

Фосфор багадана гэжэ яажа мэдэхэ? Нэн түрүүн помидорой набаһа намаан тон жэмэс, үдхэн ногоон үгэрэгшэ байдаг. Харин калийн багаданые шар-хурин үгэрэгшэ болон, ур-хурин хатаһан набаһал гэршлэдэг. Азотдоо дутагдан ушарта помидорой рассадда ургахала болдо, набаһануудын тон шэнгэн ногоон гү, али шара үгэрэгшэ болодо.

Хэдэ шэнгэн эхэ минеральна үгэрэгшүүдэ хэрэгтэй болон гэһэнхэ? 10 литр уһан соо 10 грамм мочевина, калийна даһа—10 грамм, 10—15 грамм суперфосфат хэмжэ хайлуулхала, таатай юм. Суперфосфат хада уһан соо муугаар хайладаг. Тинхэдэ халуун уһан соо 6—8 часай туршада байлгахат, али һаа хахад часай туршада бусалгахат, Минеральна үгэрэгшүүдэ нотагай нэмэлтэ тэжээлтэй ээлжэлэн оруулха шухала. Жэшээнь, 1 хуби үгэрэгшэ шөхө дээр 10 хуби уһан, али һаа 1 хуби хатаһан шубунай аргалье 20 хуби уһантай хольхо юм. Үгэрэгшэ шөхө уһантай хольхо, 2—3

Зүүн зүгэй эмшлэлгэ

МОНГОТОН УГТА ХАРЛАН НЮТАГ

(Залуу аргашан Намдаг Аюшеев тухай)

Эльгэ зүрхөөрөө энхэрэн байдаг эхэ, эсэлгэнгэ нангин нарые нэрлүүлжэ, буян хөшөгшөө арьбадажа, зоной үбшэ эдэгшэ, үрэлдэн хүртэжэ ябах гэһэн үйлэ хубитай энэ залуу хубуунай болон талаангы анхлан хамгаалан гартаа эмтэй, долбоортоо домтой монгол эмшэн Цэдэнхүү тэрэнине дэмжжэ, эхэ юумэ заажа, захиа үгэрэгшэ, һайхан хурьһэнүүдье Намдаг Жыгмитовичтэ хэлэһэн юм.

Тэдэ үгэрэгшүүдэ зүрхэ эдэлхэдэ бүхөөр халууда юм. «Эхэл болгоомжотон, бүх юмэндэ анхаралтай яба, мунгэндэ обтоно лбабашини, бүх хүсэ шадлын хангалта, бэлгэ талаангыни хосорхо. — гэһэн үгэрэгшүүдэй залуу эмшэнэй заяата харгын залуур болоһон байгаа бшуу.

Бэшүүрэй аймагай Харлан нотагай шад гэжэ шашхан, энэ дэлхэй дээр мундэлан гаран Намдаг эхээр баясуула орлогон хубуун түрээшье, удагүй табан аха дүүрнэртэй боложо, алтан наран доро ал-ун, ами нэһэн ажаһууа жаргалтай бүхэндэ өдөө үндыхэ зол хубитай байгаа.

Түрэнн абын турал баралда олондо мэдэхэ Солдон гэжэ гэжэ лама тинхэдэ мүн бусад туралхидтэй бөө гарбалтан, бэрх барыха хүн бн байха. Намдаг хубуун 9-дахы класста хурахаа эхилжэ, хүнүүд тухай бн-мэдээлүүдье бөө дээрээ мэдэржэ, толгой соогоо буйлуудан таажа болгожолго, хүнүүд тухай банаата болодо болоһон байна.

Монгогон угта хүндэлжэ, хожомын бээ хүсэжэ, олондо аша тухатай аргашан болохо хүсэлтэйгөөр, тинхэдэ зүүн зүгэй эмшэнэй хүшэр хэлдэ харгые аажа үгэрэн хурган хүмүүжүүлжэ, зүрхэ сэлхэһынь ариухан, эмшэнэй харгыда зоржигуулан, олон юумэндэ хургаһан монгол эмшэн Цэдэнхүү Улаан Належда Ананьевна Степановичтэ хэлэһэн юм.

Эмшэн Цэдэнхүү тэрэнине дэмжжэ, эхэ юумэ заажа, захиа үгэрэгшэ, һайхан хурьһэнүүдье Намдаг Жыгмитовичтэ хэлэһэн юм.

Тэдэ үгэрэгшүүдэ зүрхэ эдэлхэдэ бүхөөр халууда юм. «Эхэл болгоомжотон, бүх юмэндэ анхаралтай яба, мунгэндэ обтоно лбабашини, бүх хүсэ шадлын хангалта, бэлгэ талаангыни хосорхо. — гэһэн үгэрэгшүүдэй залуу эмшэнэй заяата харгын залуур болоһон байгаа бшуу.

Бэшүүрэй аймагай Харлан нотагай шад гэжэ шашхан, энэ дэлхэй дээр мундэлан гаран Намдаг эхээр баясуула орлогон хубуун түрээшье, удагүй табан аха дүүрнэртэй боложо, алтан наран доро ал-ун, ами нэһэн ажаһууа жаргалтай бүхэндэ өдөө үндыхэ зол хубитай байгаа.

Түрэнн абын турал баралда олондо мэдэхэ Солдон гэжэ гэжэ лама тинхэдэ мүн бусад туралхидтэй бөө гарбалтан, бэрх барыха хүн бн байха. Намдаг хубуун 9-дахы класста хурахаа эхилжэ, хүнүүд тухай бн-мэдээлүүдье бөө дээрээ мэдэржэ, толгой соогоо буйлуудан таажа болгожолго, хүнүүд тухай банаата болодо болоһон байна.

Монгогон угта хүндэлжэ, хожомын бээ хүсэжэ, олондо аша тухатай аргашан болохо хүсэлтэйгөөр, тинхэдэ зүүн зүгэй эмшэнэй хүшэр хэлдэ харгые аажа үгэрэн хурган хүмүүжүүлжэ, зүрхэ сэлхэһынь ариухан, эмшэнэй харгыда зоржигуулан, олон юумэндэ хургаһан монгол эмшэн Цэдэнхүү Улаан Належда Ананьевна Степановичтэ хэлэһэн юм.

Эмшэн Цэдэнхүү тэрэнине дэмжжэ, эхэ юумэ заажа, захиа үгэрэгшэ, һайхан хурьһэнүүдье Намдаг Жыгмитовичтэ хэлэһэн юм.

Тэдэ үгэрэгшүүдэ зүрхэ эдэлхэдэ бүхөөр халууда юм. «Эхэл болгоомжотон, бүх юмэндэ анхаралтай яба, мунгэндэ обтоно лбабашини, бүх хүсэ шадлын хангалта, бэлгэ талаангыни хосорхо. — гэһэн үгэрэгшүүдэй залуу эмшэнэй заяата харгын залуур болоһон байгаа бшуу.

Бэшүүрэй аймагай Харлан нотагай шад гэжэ шашхан, энэ дэлхэй дээр мундэлан гаран Намдаг эхээр баясуула орлогон хубуун түрээшье, удагүй табан аха дүүрнэртэй боложо, алтан наран доро ал-ун, ами нэһэн ажаһууа жаргалтай бүхэндэ өдөө үндыхэ зол хубитай байгаа.

Түрэнн абын турал баралда олондо мэдэхэ Солдон гэжэ гэжэ лама тинхэдэ мүн бусад туралхидтэй бөө гарбалтан, бэрх барыха хүн бн байха. Намдаг хубуун 9-дахы класста хурахаа эхилжэ, хүнүүд тухай бн-мэдээлүүдье бөө дээрээ мэдэржэ, толгой соогоо буйлуудан таажа болгожолго, хүнүүд тухай банаата болодо болоһон байна.

Монгогон угта хүндэлжэ, хожомын бээ хүсэжэ, олондо аша тухатай аргашан болохо хүсэлтэйгөөр, тинхэдэ зүүн зүгэй эмшэнэй хүшэр хэлдэ харгые аажа үгэрэн хурган хүмүүжүүлжэ, зүрхэ сэлхэһынь ариухан, эмшэнэй харгыда зоржигуулан, олон юумэндэ хургаһан монгол эмшэн Цэдэнхүү Улаан Належда Ананьевна Степановичтэ хэлэһэн юм.

Эмшэн Цэдэнхүү тэрэнине дэмжжэ, эхэ юумэ заажа, захиа үгэрэгшэ, һайхан хурьһэнүүдье Намдаг Жыгмитовичтэ хэлэһэн юм.

Тэдэ үгэрэгшүүдэ зүрхэ эдэлхэдэ бүхөөр халууда юм. «Эхэл болгоомжотон, бүх юмэндэ анхаралтай яба, мунгэндэ обтоно лбабашини, бүх хүсэ шадлын хангалта, бэлгэ талаангыни хосорхо. — гэһэн үгэрэгшүүдэй залуу эмшэнэй заяата харгын залуур болоһон байгаа бшуу.

Бэшүүрэй аймагай Харлан нотагай шад гэжэ шашхан, энэ дэлхэй дээр мундэлан гаран Намдаг эхээр баясуула орлогон хубуун түрээшье, удагүй табан аха дүүрнэртэй боложо, алтан наран доро ал-ун, ами нэһэн ажаһууа жаргалтай бүхэндэ өдөө үндыхэ зол хубитай байгаа.

Түрэнн абын турал баралда олондо мэдэхэ Солдон гэжэ гэжэ лама тинхэдэ мүн бусад туралхидтэй бөө гарбалтан, бэрх барыха хүн бн байха. Намдаг хубуун 9-дахы класста хурахаа эхилжэ, хүнүүд тухай бн-мэдээлүүдье бөө дээрээ мэдэржэ, толгой соогоо буйлуудан таажа болгожолго, хүнүүд тухай банаата болодо болоһон байна.

Монгогон угта хүндэлжэ, хожомын бээ хүсэжэ, олондо аша тухатай аргашан болохо хүсэлтэйгөөр, тинхэдэ зүүн зүгэй эмшэнэй хүшэр хэлдэ харгые аажа үгэрэн хурган хүмүүжүүлжэ, зүрхэ сэлхэһынь ариухан, эмшэнэй харгыда зоржигуулан, олон юумэндэ хургаһан монгол эмшэн Цэдэнхүү Улаан Належда Ананьевна Степановичтэ хэлэһэн юм.

Эмшэн Цэдэнхүү тэрэнине дэмжжэ, эхэ юумэ заажа, захиа үгэрэгшэ, һайхан хурьһэнүүдье Намдаг Жыгмитовичтэ хэлэһэн юм.

Тэдэ үгэрэгшүүдэ зүрхэ эдэлхэдэ бүхөөр халууда юм. «Эхэл болгоомжотон, бүх юмэндэ анхаралтай яба, мунгэндэ обтоно лбабашини, бүх хүсэ шадлын хангалта, бэлгэ талаангыни хосорхо. — гэһэн үгэрэгшүүдэй залуу эмшэнэй заяата харгын залуур болоһон байгаа бшуу.

Бэшүүрэй аймагай Харлан нотагай шад гэжэ шашхан, энэ дэлхэй дээр мундэлан гаран Намдаг эхээр баясуула орлогон хубуун түрээшье, удагүй табан аха дүүрнэртэй боложо, алтан наран доро ал-ун, ами нэһэн ажаһууа жаргалтай бүхэндэ өдөө үндыхэ зол хубитай байгаа.

Түрэнн абын турал баралда олондо мэдэхэ Солдон гэжэ гэжэ лама тинхэдэ мүн бусад туралхидтэй бөө гарбалтан, бэрх барыха хүн бн байха. Намдаг хубуун 9-дахы класста хурахаа эхилжэ, хүнүүд тухай бн-мэдээлүүдье бөө дээрээ мэдэржэ, толгой соогоо буйлуудан таажа болгожолго, хүнүүд тухай банаата болодо болоһон байна.

Монгогон угта хүндэлжэ, хожомын бээ хүсэжэ, олондо аша тухатай аргашан болохо хүсэлтэйгөөр, тинхэдэ зүүн зүгэй эмшэнэй хүшэр хэлдэ харгые аажа үгэрэн хурган хүмүүжүүлжэ, зүрхэ сэлхэһынь ариухан, эмшэнэй харгыда зоржигуулан, олон юумэндэ хургаһан монгол эмшэн Цэдэнхүү Улаан Належда Ананьевна Степановичтэ хэлэһэн юм.

Эмшэн Цэдэнхүү тэрэнине дэмжжэ, эхэ юумэ заажа, захиа үгэрэгшэ, һайхан хурьһэнүүдье Намдаг Жыгмитовичтэ хэлэһэн юм.

Тэдэ үгэрэгшүүдэ зүрхэ эдэлхэдэ бүхөөр халууда юм. «Эхэл болгоомжотон, бүх юмэндэ анхаралтай яба, мунгэндэ обтоно лбабашини, бүх хүсэ шадлын хангалта, бэлгэ талаангыни хосорхо. — гэһэн үгэрэгшүүдэй залуу эмшэнэй заяата харгын залуур болоһон байгаа бшуу.

Бэшүүрэй аймагай Харлан нотагай шад гэжэ шашхан, энэ дэлхэй дээр мундэлан гаран Намдаг эхээр баясуула орлогон хубуун түрээшье, удагүй табан аха дүүрнэртэй боложо, алтан наран доро ал-ун, ами нэһэн ажаһууа жаргалтай бүхэндэ өдөө үндыхэ зол хубитай байгаа.

Түрэнн абын турал баралда олондо мэдэхэ Солдон гэжэ гэжэ лама тинхэдэ мүн бусад туралхидтэй бөө гарбалтан, бэрх барыха хүн бн байха. Намдаг хубуун 9-дахы класста хурахаа эхилжэ, хүнүүд тухай бн-мэдээлүүдье бөө дээрээ мэдэржэ, толгой соогоо буйлуудан таажа болгожолго, хүнүүд тухай банаата болодо болоһон байна.

Монгогон угта хүндэлжэ, хожомын бээ хүсэжэ, олондо аша тухатай аргашан болохо хүсэлтэйгөөр, тинхэдэ зүүн зүгэй эмшэнэй хүшэр хэлдэ харгые аажа үгэрэн хурган хүмүүжүүлжэ, зүрхэ сэлхэһынь ариухан, эмшэнэй харгыда зоржигуулан, олон юумэндэ хургаһан монгол эмшэн Цэдэнхүү Улаан Належда Ананьевна Степановичтэ хэлэһэн юм.

Эмшэн Цэдэнхүү тэрэнине дэмжжэ, эхэ юумэ заажа, захиа үгэрэгшэ, һайхан хурьһэнүүдье Намдаг Жыгмитовичтэ хэлэһэн юм.

Тэдэ үгэрэгшүүдэ зүрхэ эдэлхэдэ бүхөөр халууда юм. «Эхэл болгоомжотон, бүх юмэндэ анхаралтай яба, мунгэндэ обтоно лбабашини, бүх хүсэ шадлын хангалта, бэлгэ талаангыни хосорхо. — гэһэн үгэрэгшүүдэй залуу эмшэнэй заяата харгын залуур болоһон байгаа бшуу.

Бэшүүрэй аймагай Харлан нотагай шад гэжэ шашхан, энэ дэлхэй дээр мундэлан гаран Намдаг эхээр баясуула орлогон хубуун түрээшье, удагүй табан аха дүүрнэртэй боложо, алтан наран доро ал-ун, ами нэһэн ажаһууа жаргалтай бүхэндэ өдөө үндыхэ зол хубитай байгаа.

Түрэнн абын турал баралда олондо мэдэхэ Солдон гэжэ гэжэ лама тинхэдэ мүн бусад туралхидтэй бөө гарбалтан, бэрх барыха хүн бн байха. Намдаг хубуун 9-дахы класста хурахаа эхилжэ, хүнүүд тухай бн-мэдээлүүдье бөө дээрээ мэдэржэ, толгой соогоо буйлуудан таажа болгожолго, хүнүүд тухай банаата болодо болоһон байна.

Монгогон угта хүндэлжэ, хожомын бээ хүсэжэ, олондо аша тухатай аргашан болохо хүсэлтэйгөөр, тинхэдэ зүүн зүгэй эмшэнэй хүшэр хэлдэ харгые аажа үгэрэн хурган хүмүүжүүлжэ, зүрхэ сэлхэһынь ариухан, эмшэнэй харгыда зоржигуулан, олон юумэндэ хургаһан монгол эмшэн Цэдэнхүү Улаан Належда Ананьевна Степановичтэ хэлэһэн юм.

Эмшэн Цэдэнхүү тэрэнине дэмжжэ, эхэ юумэ заажа, захиа үгэрэгшэ, һайхан хурьһэнүүдье Намдаг Жыгмитовичтэ хэлэһэн юм.

Тэдэ үгэрэгшүүдэ зүрхэ эдэлхэдэ бүхөөр халууда юм. «Эхэл болгоомжотон, бүх юмэндэ анхаралтай яба, мунгэндэ обтоно лбабашини, бүх хүсэ шадлын хангалта, бэлгэ талаангыни хосорхо. — гэһэн үгэрэгшүүдэй залуу эмшэнэй заяата харгын залуур болоһон байгаа бшуу.

Бэшүүрэй аймагай Харлан нотагай шад гэжэ шашхан, энэ дэлхэй дээр мундэлан гаран Намдаг эхээр баясуула орлогон хубуун түрээшье, удагүй табан аха дүүрнэртэй боложо, алтан наран доро ал-ун, ами нэһэн ажаһууа жаргалтай бүхэндэ өдөө үндыхэ зол хубитай байгаа.

Түрэнн абын турал баралда олондо мэдэхэ Солдон гэжэ гэжэ лама тинхэдэ мүн бусад туралхидтэй бөө гарбалтан, бэрх барыха хүн бн байха. Намдаг хубуун 9-дахы класста хурахаа эхилжэ, хүнүүд тухай бн-мэдээлүүдье бөө дээрээ мэдэржэ, толгой соогоо буйлуудан таажа болгожолго, хүнүүд тухай банаата болодо болоһон байна.

Монгогон угта хүндэлжэ, хожомын бээ хүсэжэ, олондо аша тухатай аргашан болохо хүсэлтэйгөөр, тинхэдэ зүүн зүгэй эмшэнэй хүшэр хэлдэ харгые аажа үгэрэн хурган хүмүүжүүлжэ, зүрхэ сэлхэһынь ариухан, эмшэнэй харгыда зоржигуулан, олон юумэндэ хургаһан монгол эмшэн Цэдэнхүү Улаан Належда Ананьевна Степановичтэ хэлэһэн юм.

Эмшэн Цэдэнхүү тэрэнине дэмжжэ, эхэ юумэ заажа, захиа үгэрэгшэ, һайхан хурьһэнүүдье Намдаг Жыгмитовичтэ хэлэһэн юм.

Тэдэ үгэрэгшүүдэ зүрхэ эдэлхэдэ бүхөөр халууда юм. «Эхэл болгоомжотон, бүх юмэндэ анхаралтай яба, мунгэндэ обтоно лбабашини, бүх хүсэ шадлын хангалта, бэлгэ талаангыни хосорхо. — гэһэн үгэрэгшүүдэй залуу эмшэнэй заяата харгын залуур болоһон байгаа бшуу.

Бэшүүрэй аймагай Харлан нотагай шад гэжэ шашхан, энэ дэлхэй дээр мундэлан гаран Намдаг эхээр баясуула орлогон хубуун түрээшье, удагүй табан аха дүүрнэртэй боложо, алтан наран доро ал-ун, ами нэһэн ажаһууа жаргалтай бүхэндэ өдөө үндыхэ зол хубитай байгаа.

Түрэнн абын турал баралда олондо мэдэхэ Солдон гэжэ гэжэ лама тинхэдэ мүн бусад туралхидтэй бөө гарбалтан, бэрх барыха хүн бн байха. Намдаг хубуун 9-дахы класста хурахаа эхилжэ, хүнүүд тухай бн-мэдээлүүдье бөө дээрээ мэдэржэ, толгой соогоо буйлуудан таажа болгожолго, хүнүүд тухай банаата болодо болоһон байна.

Монгогон угта хүндэлжэ, хожомын бээ хүсэжэ, олондо аша тухатай аргашан болохо хүсэлтэйгөөр, тинхэдэ зүүн зүгэй эмшэнэй хүшэр хэлдэ харгые аажа үгэрэн хурган хүмүүжүүлжэ, зүрхэ сэлхэһынь ариухан, эмшэнэй харгыда зоржигуулан, олон юумэндэ хургаһан монгол эмшэн Цэдэнхүү Улаан Належда Ананьевна Степановичтэ хэлэһэн юм.

Эмшэн Цэдэнхүү тэрэнине дэмжжэ, эхэ юумэ заажа, захиа үгэрэгшэ, һайхан хурьһэнүүдье Намдаг Жыгмитовичтэ хэлэһэн юм.

Тэдэ үгэрэгшүүдэ зүрхэ эдэлхэдэ бүхөөр халууда юм. «Эхэл болгоомжотон, бүх юмэндэ анхаралтай яба, мунгэндэ обтоно лбабашини, бүх хүсэ шадлын хангалта, бэлгэ талаангыни хосорхо. — гэһэн үгэрэгшүүдэй залуу эмшэнэй заяата харгын залуур болоһон байгаа бшуу.

Бэшүүрэй аймагай Харлан нотагай шад гэжэ шашхан, энэ дэлхэй дээр мундэлан гаран Намдаг эхээр баясуула орлогон хубуун түрээшье, удагүй табан аха дүүрнэртэй боложо, алтан наран доро ал-ун, ами нэһэн ажаһууа жаргалтай бүхэндэ өдөө үндыхэ зол хубитай байгаа.

Түрэнн абын турал баралда олондо мэдэхэ Солдон гэжэ гэжэ лама тинхэдэ мүн бусад туралхидтэй бөө гарбалтан, бэрх барыха хүн бн байха. Намдаг хубуун 9-дахы класста хурахаа эхилжэ, хүнүүд тухай бн-мэдээлүүдье бөө дээрээ мэдэржэ, толгой соогоо буйлуудан таажа болгожолго, хүнүүд тухай банаата болодо болоһон байна.

Монгогон угта хүндэлжэ, хожомын бээ хүсэжэ, олондо аша тухатай аргашан болохо хүсэлтэйгөөр, тинхэдэ зүүн зүгэй эмшэнэй хүшэр хэлдэ харгые аажа үгэрэн хурган хүмүүжүүлжэ, зүрхэ сэлхэһынь ариухан, эмшэнэй харгыда зоржигуулан, олон юумэндэ хургаһан монгол эмшэн Цэдэнхүү Улаан Належда Ананьевна Степановичтэ хэлэһэн юм.

Эмшэн Цэдэнхүү тэрэнине дэмжжэ, эхэ юумэ заажа, захиа үгэрэгшэ, һайхан хурьһэнүүдье Намдаг Жыгмитовичтэ хэлэһэн юм.

Тэдэ үгэрэгшүүдэ зүрхэ эдэлхэдэ бүхөөр халууда юм. «Эхэл болгоомжотон, бүх юмэндэ анхаралтай яба, мунгэндэ обтоно лбабашини, бүх хүсэ шадлын хангалта, бэлгэ талаангыни хосорхо. — гэһэн үгэрэгшүүдэй залуу эмшэнэй заяата харгын залуур болоһон байгаа бшуу.

Бэшүүрэй аймагай Харлан нотагай шад гэжэ шашхан, энэ дэлхэй дээр мундэлан гаран Намдаг эхээр баясуула орлогон хубуун түрээшье, удагүй табан аха дүүрнэртэй боложо, алтан наран доро ал-ун, ами нэһэн ажаһууа жаргалтай бүхэндэ өдөө үндыхэ зол хубитай байгаа.

Түрэнн абын турал баралда олондо мэдэхэ Солдон гэжэ гэжэ лама тинхэдэ мүн бусад туралхидтэй бөө гарбалтан, бэрх барыха хүн бн байха. Намдаг хубуун 9-дахы класста хурахаа эхилжэ, хүнүүд тухай бн-мэдээлүүдье бөө дээрээ мэдэржэ, толгой соогоо буйлуудан таажа болгожолго, хүнүүд тухай банаата болодо болоһон байна.

Монгогон угта хүндэлжэ, хожомын бээ хүсэжэ, олондо аша тухатай аргашан болохо хүсэлтэйгөөр, тинхэдэ зүүн зүгэй эмшэнэй хүшэр хэлдэ харгые аажа үгэрэн хурган хүмүүжүүлжэ, зүрхэ сэлхэһынь ариухан, эмшэнэй харгыда зоржигуулан, олон юумэндэ хургаһан монгол эмшэн Цэдэнхүү Улаан Належда Ананьевна Степановичтэ хэлэһэн юм.

Эмшэн Цэдэнхүү тэрэнине дэмжжэ, эхэ юумэ заажа, захиа үгэрэгшэ, һайхан хурьһэнүүдье Намдаг Жыгмитовичтэ хэлэһэн юм.

Тэдэ үгэрэгшүүдэ зүрхэ эдэлхэдэ бүхөөр халууда юм. «Эхэл болгоомжотон, бүх юмэндэ анхаралтай яба, мунгэндэ обтоно лбабашини, бүх хүсэ шадлын хангалта, бэлгэ талаангыни хосорхо. — гэһэн үгэрэгшүүдэй залуу эмшэнэй заяата харгын залуур болоһон байгаа бшуу.

Бэшүүрэй аймагай Харлан нотагай шад гэжэ шашхан, энэ дэлхэй дээр мундэлан гаран Намдаг эхээр баясуула орлогон хубуун түрээшье, удагүй табан аха дүүрнэртэй боложо, алтан наран доро ал-ун, ами нэһэн ажаһууа жаргалтай бүхэндэ өдөө үндыхэ зол хубитай байгаа.

Түрэнн абын турал баралда олондо мэдэхэ Солдон гэжэ гэжэ лама тинхэдэ мүн бусад туралхидтэй бөө гарбалтан, бэрх барыха хүн бн байха. Намдаг хубуун 9-дахы класста хураха